

П. Д. Демущький

ЛІРА
і
ЇІ МОТИВИ





Порфирій Данилович Демуцький
(10.III.1860 – 05.VI.1927)

П. Д. Демущький

ЛІРА і ЇІ МОТИВИ



Додатки.

Біографічні матеріали



Видавець Савчук О.О.

ХАРКІВ • 2012

УДК 784.4=161.2

ББК 85.314

Д31

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету культури і мистецтв
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 83 від 01.06.2012 р.)

Рецензенти:

Козаренко О. В., доктор мистецтвознавства, професор, декан факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка;
Осадча В. М., кандидат мистецтвознавства, доцент, зав. кафедри українського народного співу та музичного фольклору Харківської державної академії культури, Заслужений діяч мистецтв України;
Черемський К. П., кандидат мистецтвознавства, Заслужений діяч культури України, віце-президент Фонду національно-культурних ініціатив імені Гната Хоткевича

Дякуємо за фінансову підтримку видання
братчикам Харківського кобзарського цеху та особисто Сергію Чураю

Висловлюємо подяку працівникам Іванівської сільської ради Ставищенського р-ну Київської обл., Іванівської загальноосвітньої школи, Жашківського історичного музею, Уманського обласного музичного училища ім. П. Д. Демуцького, Охматівської загальноосвітньої школи та особисто Т. О. Федоровій-Демуцькій, Ю. О. Деркачу, О. Й. Тютюннику за бескорисливе сприяння створенню цієї книги

Демуцький П. Д.

Д31 Ліра і її мотиви. Додатки. Біографічні матеріали / П. Д. Демуцький ; упоряд., покажч. О. О. Савчук ; передмови О. В. Богданової та Ю. Є. Медведика ; інципітарій текстів Ю. Є. Медведика ; примітки О. М. Геращенко, Ю. Є. Медведика ; уклад. бібліогр. П. О. Андрійчук. — Харків : Видавець Савчук О. О., 2012. — 310 с. ; 39 іл.

ISBN 978-966-2562-18-7

Нотна збірка відомого українського музичного фольклориста П. Д. Демуцького (1860–1927) «Ліра і її мотиви» давно визнана як одне з найповніших зібрань творів лірницького репертуару. Пропоноване перевидання містить також матеріали, присвячені життю та творчості її автора, та коментарі й примітки фахівців минулого і сучасності, що стануть в нагоді фольклористам, музикознавцям, дослідникам і реконструкторам кобзарсько-лірницької традиції.

Видання підготовлено до 110-річчя першого виходу в світ збірки «Ліра і її мотиви» (Київ, 1903), а також до 85-річчя від дня смерті П. Д. Демуцького.

УДК 784.4=161.2
ББК 85.314

© Видавець Савчук О. О., 2012
© Богданова О. В., Медведик Ю. Є., передмови, 2012
© Савчук О. О., упорядкування, покажчики, 2012
© Медведик Ю. Є., інципітарій текстів, 2012
© Геращенко О. М., Медведик Ю. Є., примітки, 2012
© Андрійчук П. О., уклад. бібліографії, 2012
© Федько О. М., Кузьменко Ю. А., худож. оформл., 2012

ISBN 978-966-2562-18-7

ЗМІСТ

ЛІРА І ЇЇ МОТИВИ

Олена БОГДАНОВА

УНІКАЛЬНІ ЗАПИСИ З РЕПЕРТУАРУ
УКРАЇНСЬКОГО ТРАДИЦІЙНОГО ЛІРНИЦТВА 9

Юрій МЕДВЕДИК

«ЛІРА І ЇЇ МОТИВИ»: НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКІ
ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ЗБІРНИКА,
ЙОГО СПЕЦИФІКА ТА РЕПЕРТУАР 18

ЛІРА И ИИИ МОТИВЫ

Оглавь	47
Ли́ра (лѣ́ра, ре́ля). [Передмова]	50
№ 1. Страстямъ Хрыстовымъ	53
№ 2. Роспынанне Хрыста	54
№ 3. Распятому Хрысту	55
№ 4. Страсти Хрыстови	56
№ 5. Хрысту на крести	57
№ 6. Хрыстось Господь воскресе	58
№ 7. Адамъ и Ева	59
№ 8. Потопъ	60
№ 9. «Монашескый»	62
№ 10. Иисусу	63
№ 11. Ты мой Богъ, Иисусе	64
№ 12. Боже, зри мое смиренье	65
№ 13. Псальма на Водохрыщи	66
№ 14. Древу Трисвятому	67
№ 15. Маріи Магдалини	68
№ 16. Пречысти[й] Диви	69
№ 17. Многomyлостыви[й]	71
№ 18. Заступныци	73
№ 19. [Дывна Твоя тайна...]	74
№ 20. Якыму и Аннѣ	75
№ 21. Ангелу Хранытелю	77
№ 22. Николаю (Большому)	78
№ 23. Николаю (Малому)	79
№ 24. Николаю	80
№ 25. Ивану Богослову	81
№ 26. Георгію	82
№ 27. Варвари	83
№ 28. Варваріи	85
№ 29. Варвари	86
№ 30. Іоанну Предтечи	87
№ 31. Василію	88
№ 32. Парасковей	90
№ 33. Онуфрію	91
№ 34. Алексію	92
№ 35. Мыкытію	94
№ 36. Григорію	95
№ 37. Михайлу	96
№ 38. Архистратигу Михайлу	98
№ 39. Про Страшный судъ	100

№ 40. Страшный судъ.....	102
№ 41. Архангелу Гавріилу.....	104
№ 42. [Нещаслива година настала...]	105
№ 43. Объ смертному часу.....	106
№ 44. Житіє мое всегда горькое.....	108
№ 45. О блудному сынови.....	109
№ 46. [Аще въ миръ является...]	110
№ 47. [Лакнющый свите, на гришные люде такъ бардзо чатуе...]	111
№ 48. [Восплачь, душе, горко и възрыдай тяжко...]	112
№ 49. [Смотряй, чоловіче, а на образъ святой...]	114
№ 50. Лазарь.....	115
№ 51. Сыритка.....	119
№ 52. Бида.....	121
Юрій МЕДВЕДИК	
«ЛІРА І ІІ МОТИВИ» (Інципітарій текстів).....	124
Ольга ГЕРАЩЕНКО, Юрій МЕДВЕДИК	
ПРИМІТКИ.....	140
Перелік інформантів та відомості про них.....	157
Зводна таблиця репертуару та виконавців збірника «Ліра і її мотиви».....	159
ДОДАТКИ	
Автобіографія П. Д. Демуцького.....	167
Реєстр моїх праць.....	171
<i>В. Доманицкий. Лира и її мотивы. Зібравъ въ Кыйивщени</i>	
<i>П. Демуцький. Кыйивъ. 1903, стр. 1—58 (зъ нотами).</i>	
<i>Ц. 1 карб. 25 коп. [Рецензія].....</i>	173
<i>К. Квітка. Збирнык народних Украинських Писень для народних хорив</i>	
<i>П. Демуцького. 1-й десяток. Кыйив, 1906. Цина 10 коп. [Рецензія].....</i>	
<i>П. Козицький. 50 років музично-етнографічної праці.....</i>	178
<i>В. Білий. Два ветерани української етнографії</i>	
<i>(П. Д. Демуцький та О. Н. Малинка).....</i>	
<i>П. Козицький. Український рапсод (пам'яті П. Демуцького).....</i>	182
<i>С. Барик. П. Д. Демуцький.....</i>	183
<i>М. Грінченко. П. Д. Демуцький.....</i>	184
<i>С. Барик. Порфир Данилович Демуцький (життя й діяльність).....</i>	186
<i>К. Квітка. П. Д. Демуцький.....</i>	191
<i>К. Квітка. Порфирій Демуцький.....</i>	192
<i>П. Демуцький. ЛІРА И ИИИ МОТИВЫ. Репринтна публікація.....</i>	219
БІОГРАФІЧНІ МАТЕРІАЛИ.....	255
ПРИМІТКИ.....	279
ПЕРЕЛІК ІЛЮСТРАЦІЙ.....	281
ПОКАЖЧИКИ	
<i>П. Д. Демуцький. Бібліографічний покажчик (уклав П. О. Андрійчук).....</i>	285
<i>Іменний покажчик.....</i>	293
<i>Географічний покажчик.....</i>	299
<i>Покажчик текстів пісень.....</i>	304

Олена Богданова,
кандидат мистецтвознавства

УНІКАЛЬНІ ЗАПИСИ З РЕПЕРТУАРУ УКРАЇНСЬКОГО ТРАДИЦІЙНОГО ЛІРНИЦТВА



«Лірник тип дуже живучий, — зазначав М. В. Лисенко. — На розпутті, при дорозі, на степку, біля хреста, лунає жалісний голос його ліри, що плаче "об безсмертному часу" та о людських гріхах... Коли героїчні бандуристи та горді торбаністи вимирають, несучи з собою в могилу секрет своїх чудових мелодій, лірник живе, живе й буде жити. Його сила й живучість у тому глибокому ліризмові, котрий так відповідає думному духові українця»¹).

Феноменальному за популярністю і значенням явищу традиційного українського лірництва протягом ХІХ ст. вже було присвячено чимало статей дослідників-філологів, культурологів, письменників. Проте ще не існувало жодного нотного збірника лірницьких традиційних наспівів, які б дали змогу доступитися до вивчення та відтворення лірницького репертуару. Першим таким виданням стала унікальна збірка П. Д. Демуцького «Ліра і її мотиви», яка й до сьогодні є неперевершеною за багатством і різноманітністю зафіксованих зразків лірницької практики початку ХХ ст. в Україні.

Постать Порфирія Даниловича Демуцького (1860–1927) певною мірою надзвичайна для свого часу. Відомий музично-громадський діяч, член Етнографічної комісії Української Академії Наук, лікар за фахом, хормейстер-пропагандист народного співочого стилю, Демуцький всю енергію і натхнення віддавав служінню людям і тому був ідеальним взірцем українського інтелігента-народознавця тих років.

Головною справою П. Демуцького як музичного діяча була організація сільського етнографічного хорового колективу — «цим способом він вніс ясне проміння не тільки в сільське життя, ба, навіть у великоміське, привозячи свій Охматівський хор до Києва»²). За висловом одного з перших біографів Демуцького, С. Барика, він був дилетантом в тому сенсі, що не мав спеціальної музичної освіти. Проте як етнограф П. Д. Демуцький займає дуже поважне місце серед українських фахівців. К. Квітка схарактеризував музично-фольклористичну сферу аматорства Демуцького — сільського лікаря — як «чистий вид посвячення і самозречення», підкресливши, що «в умовах сільської дійсності культурно-музична діяльність мусить стати чимось більшим, ніж аматорством: другою паралельною місією, що вимагає зосередження інтересів і уваги»³).

Демуцького завжди привертала специфічна культура селянського побуту з його віковичними традиціями, особливим способом життя та світовідчуття, що становили осно-

1) Лисенко М. В. Народні музичні інструменти на Україні. — К.: Мистецтво, 1955. — С. 36.

2) Квітка К. Вибрані статті / [упоряд. та коментарі А. І. Іваницького]. — К.: Музична Україна, 1986. — Ч. 2. — С. 81.

3) Квітка К. Вибрані статті... — С. 29.

Юрій Медведик,
доктор мистецтвознавства

«ЛІРА І ЇЇ МОТИВИ»: НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКІ ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ЗБІРНИКА, ЙОГО СПЕЦИФІКА ТА РЕПЕРТУАР



Поява у 1903 р. збірника Порфирія Демуцького «Ліра і її мотиви» стала закономірним результатом тодішньої більш, ніж піввікової науково-популярної праці над надбаннями української релігійної пісенності. Основна увага дослідників скеровувалася на вивчення давньої української духовної пісні, але при цьому особіне місце в цьому процесі займали й питання, пов'язані з лірницьким та кобзарським мистецтвом. Воно ж, як відомо, у ХІХ ст. спиралося в значній мірі на переспіви давніх духовних пісень, відомих сьогодні з почаївського «Богогласника», окремих стародруків, численних рукописних співаників. Включалися в репертуар й новостворені тексти ХІХ ст., що засвідчує «Ліра і її мотиви». Зрештою, вона стала немовби відображенням не тільки вибраного репертуару мандрівних співців-музикантів, але й почасті стану дослідницької думки про їх творчість, недосконалісті наукового термінологічного апарату тощо.

Вдаючись до аналізу репертуару збірника «Ліра і її мотиви», причин появи видання неможливо оминути увагою праці попередників П. Демуцького, які створювали наукове підґрунтя для вивчення цього пласту культури, популяризували духовну пісню (кант) в інтерпретації кобзарів та лірників у ХІХ ст. До певної міри унікальність видання «Ліри і її мотивів» можна навіть порівняти за значенням із «Богогласником», адже обидва збірника чималою мірою відбивають розвиток релігійної музично-поетичної культури українців на різних етапах розвитку від кінця ХVІ ст. до кінця ХVІІІ ст. (одноголоса та багатоголоса пісня без інструментального супроводу) та ХІХ ст., в якому одну з чільних ролей у збереженні та новому розвитку духовно-музичної творчості відіграли лірники та кобзарі (одноголоса псалма з інструментальним супроводом). Не зайве наголосити й на тому, що обидва видання включають у себе низку спільних пісень, щоправда це простежується здебільшого в їх поетичних текстах.

Спорадичні дослідження духовнопісенної творчості з середини ХІХ ст. і аж до появи у 80–90-х роках ґрунтовних спеціальних розвідок М. Грушевського, І. Франка, В. Перетца, В. Гнатюка велися в різних напрямках: літературознавчому (Осип Бодяньський, Омелян Огоновський), фольклористичному (Микола Костомаров, Еразм Ізопольський, Петро Киреевський, Павло Чубинський, Петро Безсонов, Петро Шейн, Яків Головацький, Михайло Драгоманов), джерелознавчо-археографічному (Антін Петрушевич, Микола Петров, Чеслав Нейман), конфесійному (Андрій Хойнацький, Н. Мирович (Флавіан Добрянський), Павло Житецький).

Цей поділ загалом схематичний, оскільки багато хто з названих вчених поєднував у своїй науковій праці різні аспекти досліджень. Як щойно зауважено, в цілому зміст пере-

№ 2. Роспынанне Хрыста.^[1]

*Псалма запысана ў Бузівці
Тарацанскага повіту відъ лірныка Прохора*

Adagio

Trio.

Въ сла - в - нимъ гра - ди, во Е - ру - са - лы - ми,
 Въ сла - в - нимъ гра - ди, во Е - ру - са - лы - ми,
 Въ сла - в - нимъ гра - ди, во Е - ру - са - лы - ми,
 де Сусъ На - за - рянь - ский дав Ся вбы - ты,
 де Сусъ На - за - рянь - ский дав Ся вбы - ты,
 де Сусъ На - за - рянь - ский дав Ся вбы - ты,
 дав Ся рос - пы - на - ты за на - родъ хры - сты - янь - ский.
 дав Ся рос - пы - на - ты за на - родъ хры - сты - янь - ский.
 дав Ся рос - пы - на - ты за на - родъ хры - сты - янь - ский.

Въ славномъ гради, во Ерусалыми,
 Де Сусъ Назаренський
 Давъ Ся^[2] вбыты, давъ Ся роспынаты
 За народъ Хрыстыянський,
 Былы Хрыста, былы, роспыналы,
 Кровъ изъ боку зточылы,
 Не идную^[3] терновыну
 На главу зложылы.

Пречыстая Дива, паче слонця^[4],
 Слёзы прольвала:
 Маты Божая Сына Своёго
 На кресту спизнала.
 — «Ой, Сыну Мій возлюбленный,
 Про що^[5] жъ Ты вмираешъ?
 Про що Свое Тило Пресвятое
 До гробу воздаешъ?»

— Мувить Хрыстось до Матки Едыной:
«Исусь Незареньскый
Терпивъ муки, прынявъ раны
За народъ Хрыстыянскый.
Матко Моя, Матко Возлюбленная!
Треба помираты,
Тїи души невыннїи
Зъ пекла рятуваты!..»

Пресвятїи Його ученыкы
Днемъ славу вчынылы
Взялы Хрыста въ Плащаницю
Та во гробъ уложиылы.
Не дозналась тому жадная вира,
Що у мори каминь...
Нехай буде славень Исусь Хрыстось
На вїкь вїковъ, аминь!

№ 3. Распятому Хрысту.¹⁾

*Псалма записана видъ дячка
Боракоського — Кищынци, Уманського повиту*

Andante

Дре - вомъ крест - нымъ рас - пя - то - го отъ не - вир - ныхъ
и ев - рей, тер - новъ вѣ - нець во - зло - жи - ша, пре - да - ша
трѣхъ гвоз - дей; Кот - рі - и ру - цѣ та - же и но - зѣ Тво - и свя - ті - и
про - бо - до - ша скво - зѣ; Плач - мо - ся, вси Хры - сты - я - не.

Древомъ крестнымъ распятого
Отъ невірнихъ и еврей^[1],
Терновъ виноць возложиша^[2],
Предаша^[3] трѣхъ (?) гвоздей;
Котріи руць таже и нозѣ^[4]
Твои Святїи прободоша^[5] сквозѣ^[6]...
Плачмося, вси Хрыстыяне!

Логгына^[7] темна приведша^[8],
И той ребра — прободѣ^[9]:
Ипустыся^[10] кровъ изъ водою,
Дражайшая упаде^[11]
Крапля едина на тварь^[12] Логгына,
Очи отворыла благодать явыла.
Плачмося, вси Хрыстыяне!

1) Богогласникъ, 1902 г., № 46 — похожий.

Тогда Ёродъ изумывся,
Що закъався зѣло;
Веливъ своимъ(?)ученыкамъ
Схороныты тѣло.

Даруй, Боже, многа лита,
Хрыстыянамъ слава!
Ивана Предтечу
Священная глава!

Даруй, Боже, многа лита
У свити прожыты,
Ивана Предтечу
Во вики славыты!

№ 31. Василию.

*Кантъ запысанный видъ лирныка Рыдъка въ
с. Яньшивици, Таращанскаго повиту*

Andantino

Воз - яв - ляй - ся бла - го - датъ въ уст - нахъ Тво - ихъ, От - че,
якъ былъ е - си па - сты - ремъ доб - рымъ, Ва - си - лі - е свя - тый!
Ты вчылъ е - си сло - вес - ны - я ов - ци ви - ро - ва - ты
Бо - га во Трой - ци — Трой - цу Е - ды - ну!

Возявляйся благодать въ устнахъ^[1] Твоихъ, Отче,
Якъ былъ еси^[2] Пастыремъ добрымъ, Василие святой!
Ты вчылъ еси^[3] словесныя овцы
Вироваты Бога во Троици —
Троицу Едыну!
Когда демонъ за жену Владія запысавъ,
Тогда святитель Василий опричь^[4] бисовъ одигнавъ.
Плаче, волыть^[5] Кессарія,
Весьма^[6] молыть Василя,
Абы бисовъ одигнавъ.
Молю Тебе, Василию, Отче щедротный,
Будь же на мя^[7] Пастырь, будь ми^[8] мылостный!
Запысавъ мой мужъ врагу,
Люциперу пекельному
И своему^[9].

Рече жена и Владію: «Чоловиче муже!
Кайся грихомъ, и Владію: прегришивъ есь^[10] дуже!
Бога Отця опустывъ еси^[11],
Духа Святого прогнывъ еси^[12]
 Й Сына Божого».

Ой заманывъ же святыи Василій Владія въ дому,
А самъ пишовъ молытысь Небесному Богу:
— «Помылуй мя, Боже Отче,
Всего свита Ты мій Творче!
 Пощады души!»

Рече демонъ Василию: «Не вчыны намъ пакосты,
Бо винъ же намъ записався за свитови сладости:
А ты видъ насъ одбыраешъ,
Души въ руцѣ^[13] намъ не даешъ,
 Яко мужа нашего!»

Славословяты и писню спивають...
Опричь бисы утикають,
Назадъ запасы вертають,
Викномъ въ церкву укыдають...
На Владія нарекають,
Вельмы його проклинають,
 Яко слугу своего.

Кайся гриховъ чоловиче, покуты держысь,
А своему Сотворителю слезами молысь,
Щоб ты врагы не вхопылы,
Въ огонь вичный не вкынулы,
 Бо тамъ будешъ гориты!

Возмылуйся, Боже, нади мною! чымъ согришивъ я передъ Тобою?
Согришивъ я предъ Тобою моею кривдою:
Возмылуйся, Боже, нади мною!
Чымъ недостоинъ твоею слугою?
 Сотворителю мой
 И Спасителю мой!

«ЛІРА І ЇЇ МОТИВИ»

(Інципітарій текстів)¹⁾



Список скорочень, використаних в інципітарії (сховища, фонди, журнали, серійні видання)

- АСП — ф. А. С. Петрушевича (ЛННБ)
БРАН — Бібліотека Російської Академії Наук (Санкт-Петербург)
ГКМК — ф. Греко-католицької митрополичої консисторії (ЦДІАЛ)
ДІМ — Державний історичний музей (Москва)
ЗКМ — Закарпатський краєзнавчий музей (Ужгород)
КДА/П — ф. Київської Духовної Академії, опис М. Петрова (НБУВ)
КДА/Л — ф. Київської Духовної Академії, опис М. Лебедева (НБУВ)
ЛННБ — Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника
МДУ (МГУ) — Московський державний університет ім. М. Ломоносова
НМАШ — Національний музей ім. А. Шептицького (Львів)
НБУВ — Національна Бібліотека України ім. В. І. Вернадського НАН України (Київ)
НІФІ/С — ф. Ніжинського історико-філологічного інституту ім. кн. Безбородька (НБУВ)
НТШ — ф. Наукового товариства імені Т. Шевченка
РДАДА (РГАДА) — Російський державний архів давніх актів у Москві
РДБ (РГБ) — Російська державна бібліотека (Москва)
РНБ — Російська національна бібліотека (Санкт-Петербург)
СПб — Санкт-Петербург
СПк — Співацька колекція («Певческая коллекция») Наукової бібліотеки Санкт-Петербурзької консерваторії ім. М. А. Римського-Корсакова
УНУ — Наукова бібліотека Ужгородського Національного університету
ХНБ — Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка
ЦДІАЛ — Центральний Державний Історичний Архів у м. Львові

1. «Черезь поле широкее, а черезь море глыбокое...»²⁾

1) Укладено доктором мистецтвознавства Ю. Є. Медведиком.

2) Інципіти поетичних текстів подаються згідно з їх публікацією у «Лірі і її мотивах». Датування зроблено на підставі фіксації текстів у рукописних та друкованих джерелах XVII–XIX ст. Музично-поетичні тексти XVII–XVIII ст. в інципітарії трактуються згідно з термінологією, яка була прийнята у цей період. Переважна більшість текстів у рукописних співаниках позначалися як «пісня» (у друкованих співаниках — виключно «пісня»). Термін «кант» здебільшого використовувався у російських співаниках, нотні тексти яких зафіксовані у триголосьй фактурі (в українських співаниках — майже завжди одногосьй).

У рукописних співаниках також використовувався термін «псалм», скоріш за все, як аналогія до псалмів Давидових та з огляду на ранню практику паралітургійної творчості, яка полягала у перевіршовуванні псалмів, використання псалмової тематики або інципітів псалмів. Щодо останнього, то, власне, на цьому підґрунті й визрівали передумови розвитку духовної пісні як в Україні, так і в інших європейських паралітургійних (духовнопісенних) культурах пізнього Середньовіччя та раннього Бароко. Детальніше про це див.: (Медведик Ю. Українська духовна пісня XVII–XVIII ст. — Львів: Ви-тво УКУ, 2006. — С. 9–11).

У лірницькій практиці використовувався передовсім термін «псалма». Тому це визначення варто використовувати для текстів XIX ст., які наявні у збірнику П. Демуцького.

Псальма в рукописних співаниках XVII–XIX ст. не зустрічається. Скоріш за все текст створено на Наддніпрянщині не раніше XIX ст. Втім, побутує нічим не підтверджена думка, що «Через поле широкее» — «старовинна псальма XVI ст.». Майстерні хорові обробки псальми здійснені Миколою Леонтовичем, Дмитром Котком.

Бібліографія: Богданова О. Збірник Порфирия Демуцького «Ліра та її мотиви» у контексті лірницької традиції / О. Богданова // Українське музикознавство. — 2001. — Вип. 30. — С. 124. Д. Котко. Збірник українських народних пісень: для мішаного хору / Д. Котко. — Львів, 1931; М. Леонтович. Духовні хорові твори / Упорядник Іванов В. Ф. — Київ, 1993. — С. 30–31. Стельмашук С. Дмитро Котко та його хори. Статті, рецензії, спогади, документи / редактор-упорядник С. Стельмашук. — Дрогобич: Відродження, 2000. — 336 с. (згадки про деякі лірницькі пісні зі збірника П. Демуцького «Ліра і її мотиви»).

2. «Въ славнимъ гради, во Ерусалыми...»

Псальма в рукописних співаниках XVII–XIX ст. не зустрічається. Текст створено не раніше XIX ст. (Наддніпрянщина).

Бібліографія: Богданова О. Збірник Порфирия Демуцького, с. 125¹⁾; Перший десяток народних українських пісень з репертуару Охматівського хору / Для мішан. хору без супр. / Обр. П. Демуцького. — Київ, 1906. — 8 с.; Сперанский М. Южно-русская песня и современные ее носители (по поводу бандуриста Т. М. Пархоменко) / М. Сперанский // Сборник Историко-филологического общества в Нежине. — Т. 4. — Нежин, 1904. — С. 161, 164.

3. «Древомъ крестнымъ распятого отъ невирныхъ и еврей...»

Створено в середині XVIII ст. (Галичина).

Музично-поетичний текст вперше опубліковано в «Богогласнику» (Почаїв, 1790–1791) — «Крестнымъ древомъ распятого, увенчанна терніємъ...» з акровіршем (акростихом) **КЛЕБАНОВКА**.

Найдавніші записи: співаники регента Г. Чернянського (ф. Маслова, 53, Лемківщина, 1799 р.), священника А. Баки (сmt Шкло, Львівщина, кін. XVIII ст.).

Рукописи: НМАШ, О. 660²⁾; ф. НТШ, 61, 129, 339, 356, 358, 366, 789/1; ф. Франка, 4787, 4792; ф. АСП, 366; ф. Маслова, 53; Югасевича, (1812).

Бібліографія: Архімович Л., Гордійчук М. М. Лисенко: життя і творчість / Л. Ахрімович, М. Гордійчук. — Київ: Музична Україна, 1992. — С. 211–212; Барвінський В. Пісні з Богогласника (для мішаного хору) / В. Барвінський. — Українське видавництво, 1944. — № 3; Богданова О. Збірник Порфирия Демуцького, с. 124; Богогласник. Песни Благоговейныя Праздником Господским, Богородичным и Нарочитых Святых чрез весь год приключающимся, к сим же некоторым Чудотворным Иконам служащия, таже различныя Покаяныя и умилителныя содержащ. Собран, по силе исправлен, четырьми Частми определен, Типом и Чертами Мусикійскими Напечатана и изобразися. В святей чудотворней Лавре Почаевской, Тщанієм Иноков Чину С. Васілія Великаго, Лета от Рождества Христова 1790 [Почаїв:

В інципітарій подано інформацію про найбільш важливі рукописні та друковані джерела (зазначене переважно стосується пісень, відомих із почаївського «Богогласника», джерельна база щодо яких доволі багата).

1) Повна бібліографічна довідка про ту чи іншу працю подається тільки при першій згадці.

2) Джерелознавчу інформацію про рукописні співаники, матеріали яких використано у цьому інципітарії, див.: Медведик Ю. Рукописні співаники другої половини XVII — початку XX ст. у контексті джерелознавчо-текстологічних досліджень почаївського Богогласника // ЗНТШ. — Т. CCLVIII. — Львів, 2009. — С. 455–483.

ПРИМІТКИ¹⁾



При перевиданні «Ліри і її мотивів» в окремих випадках (при можливості неправильного розуміння тексту) робилися мінімальні орфографічні й пунктуаційні виправлення та усувалися друкарські помилки. Специфічна форма передачі української фонетики дореволюційним правописом (т. зв. «ярижка») збережена. «Ярижка» достатньо адекватно передає українську фонетику, крім тієї особливості, що літера «е» може позначати як звук «е», так і звукосподуку «іе», а літера «и» може позначати звуки «і», «и», а також звукосподуку «йі». Слід зазначити також, що в ярижці український звук «и» може позначатися літерами «ы» (найчастіше) та «и» (рідше), звідки розбіжності в написанні (наприклад, Христос та Хрыстос та ін.). Уніфіковано знаки у прямій мові та вживання великої літери.

Нотні приклади оригінального видання мають низку особливостей, а також друкарських та редакторських неточностей, виправлених в цьому перевиданні. Загальні зауваження до відтворення нот такі:

1) Ноти набрано заново з усуненням друкарських та редакторських помилок. Виправлення, які зроблено в новому виданні і вимагають пояснення, зазначено в примітках.

2) Залишено авторський варіант позначення тактових рис.

3) Якщо в такті вказано знак альтерації, то другий раз в межах цього такту він не вказується.

4) Переважно збережено авторське групування нот.

5) В текстах вокальної партії нот збережена орфографія; друкарські та пунктуаційні помилки виправлено. Використання великої літери у вокальній партії нот в усіх нотних прикладах уніфіковано: велика літера збережена в деяких словах, згідно із оригінальним виданням, а також в перших словах нового речення (а не кожного рядка) та після крапки з комою. Рисочки між складами поставлено по центру (в оригіналі вони мали вигляд нижнього підкреслення). Поділ на склади виконано згідно із чинним правописом.

6) В оригінальному виданні систематично не збігаються тексти вокальної партії нот та текстів творів, що подані після нот. Така невідповідність не обов'язково свідчить про недосконалість редакторської роботи: можливо, виконавець співав кожного разу одну й ту ж саму псалму відмінно: таким чином, П. Д. зафіксував бодай два варіанти тексту. Цю розбіжність у новому виданні зберігаємо.

Загальні зауваження до текстів лірницьких пісень. Часто трапляються порушення правил уживання відмінків, прийменники мають застаріле значення. Інколи важко з'ясувати: мовна особливість є діалектичного чи книжного походження.

Оскільки у деяких текстах виявлено явні помилки, або ж лексично-стилістичні перекручення в записах від лірників, подаємо тут фрагменти текстів із «Богогласника» (Почаїв, 1790–1791) та записів у збережених рукописних співаниках II–III чвертей XVIII ст. (проф. О. Калужняцького; з містечка Супрасль, що на білорусько-польському пограниччі; з регіону Шариш у Східній Словаччині, що багатосотлітньо населено українським етносом). Поодинокі рукописи з Центральної та Східної України не надаються для текстологічних студій.

1) Мовознавчий аналіз, примітки — канд. філол. наук О. М. Геращенко; джерелознавчі зауваги, текстові паралелі з рукописними та богогласниковими варіантами пісень — доктор мистецтвознавства Ю. Є. Медведик.

Вступ

[1] *Реля* — діалектна назва ліри, що побутувала переважно на Слобожанщині та Полтавщині.

[2] *Пляць* — 'майдан' (діал.).

[3] *Коло хреста* — 'біля церкви'.

[4] *Тлумь* — 'натовп, юрба' (розм.).

[5] «*об безсмертному часу*» — очевидно помилка. Треба: «*Об смертному часу*». «Об смертному часу» — назва однієї з найвідоміших лірницьких псалм, що представлена в цьому збірнику під № 43.

[6] «*якъ євреї взяли, на крестъ росняли, смерти предалы*» — неточна цитата із псалми «Страстям Христовим» (№ 1).

[7] Йдеться про такі псалми, як «Миколаю» (№ 22–24), «Варварі» (№ 27–29) та ін.

[8] Мається на увазі чи не найвідоміша лірницька псалма, сиротинський плач «Сирітка» (№ 51).

[9] Мова йде про кобзарську та лірницьку соціально-побутову пісню «Біда» (№ 51).

[10] Мається на увазі кобзарська та лірницька побутова пісня «Теща».

[11] *розличуватся* (застар.) — 'розраховуватися'.

[12] *торбанист* — виконавець на старовинному українському струнному щипковому музичному інструменті — торбані.

[13] *Струментъ* — 'інструмент'.

[14] В європейській класифікації Е. Горнбостеля і К. Закса ліра віднесена до смичкових інструментів, в якому функцію смичка виконує колесо.

[15] Про конструкцію української ліри див., наприклад:

1) Лисенко М. Народні музичні інструменти на Україні / М. Лисенко / передмова М. Щоголя. — К. : Мистецтво, 1955. — 62 с.

2) Харків В. [Нарис про ліру] / В. Харків // Українські народні думи. — К., 2007. — 824 с., іл. 16 с.

3) Харків В. Спостереження над лірниками і кобзарями Валківського району на Харківщині. Доповідь, прочитана на засіданні Етнографічної комісії ВУАН / В. Харків. — 1928. — 72 арк. // Рукописні фонди Інституту мистецтвознавства, фольклористика та етнології (ІМФЕ). — Ф. 6–2. — Од. зб. 23 (2).

4) Харків В. Розвідка (чернетка) про ліру із нотними зразками вправ та ін. для виконання на лірі, креслюнки різних музичних інструментів. — Б/д. — 58 арк. / В. Харків // Рукописні фонди ІМФЕ. — Ф. 6–2. — Од. зб. 24 (18).

5) Харків В. Відомості про ліру. Конструкція, обмір, фото ліри. Матеріали, зібрані під час відрядження на Харківщину та Полтавщину упродовж 9.XI — 23.XII.1931 р. / В. Харків // Рукописні фонди ІМФЕ. — Ф. 6. — Од. зб. 91. — 27 арк.

6) Хоткевич Г. Ліра // Музичні інструменти українського народу / Г. Хоткевич. — Харків, 2002. — С. 38–50.

7) Кушпет В. Ліра / В. Кушпет // Старцівство : мандрівні старці-музиканти в Україні (XIX – поч. XX ст.) / В. Кушпет. — К., 2007. — С. 92–97.

[16] *въ идни[й]* (діал.) — 'в одній'.

[17] *кобилка* — поріжок, дерев'яна підставка під середньою струною (співаницею), після якої струна потрапляє на колесо.

[18] *корба* — ручка, за яку крутять колесо. Звідси уточнююча назва ліри — корбова ліра.

[19] *Згукъ* — 'звук' (діал.).

[20] *Опадають* — 'переміщуються вниз, займають нижню позицію'.

[21] *Затверджани* — 'зафіксовані'.

ЗВОДНА ТАБЛИЦЯ РЕПЕРТУАРУ ТА ВИКОНАВЦІВ
ЗБІРНИКА «ЛІРА І ЇЇ МОТИВИ»¹⁾



№	Твір		Виконавець	Місце запису
	Назва	Жанр		
1.	Страстям Христовим / Страстям Христовим	Страсна псалма	Лірник Ридько Слюсарь	с. Янишівка Таращанського пов. Київської губ. (нині с. Іванівка Ставищенського р-ну Київської обл.)
2.	Роспінанне Христа / Роспінанне Христа	Страсна псалма	Лірник Проход Осипович Завертанний («Завертан»)	с. Бузівка Таращанського пов. Київської губ. (нині с. Бузівка Жашківського р-ну Черкаської обл.)
3.	Распятому Христу / Распятому Христу	Духовна пісня (псалма)	Дяк Бораківський	с. Кіщинці Уманського пов. Київської губ. (нині с. Кищенці Маньківського р-ну Черкаської обл.)
4.	Страсти Христови / Страсти Христові	Духовна пісня (псалма)	Лірник Микита	с. Глинка Таращанського повіту Київської губ. (нині с. Нагірна Жашківського р-ну Черкаської обл.)
5.	Христу на кресті / Христу на кресті	Страсна псалма	Лірник Проход Осипович Завертанний («Завертан»)	с. Бузівка Таращанського пов. Київської губ. (нині с. Жашківського р-ну Черкаської обл.)
6.	Христось Господь воскресє / Христос Господь воскресє	Духовна пісня (псалма)	Батьюшка О. Ольшевський	мч. Миронівка Васильківського пов. Київської губ. (нині м., райцентр Миронівського р-ну Київської обл.)
7.	Адамъ и Ева / Адам і Єва	Духовна пісня (псалма)	Лірник Роман Пилипов (Пилипович) Мандзюк (Мензюк)	с. Ненадиха Таращанського пов. Київської губ. (нині с. Тетіївського р-ну Київської обл.)
8.	Потопъ / Потоп	Біблійна псалма	Лірник Роман Пилипов (Пилипович) Мандзюк (Мензюк)	Місце запису не вказане
9.	«Монашеський» / «Монашеський»	Духовна пісня-молитва [кант]	Інформант не вказаний	с. Охматів Таращанського пов. Київської губ. (нині с. Жашківського р-ну Черкаської обл.)
10.	Ісусу / Ісусу	Духовна пісня (кант) [псалма]	Інформант не вказаний	Місце запису не вказане
11	Ты мой Богъ, Ісусе / Ти мой Бог, Ісусе	Духовна пісня (кант) [псалма]	Інформант не вказаний	Місце запису не вказане

1) В квадратних дужках вказано жанр твору в термінології записувача. — О. С.

АВТОБІОГРАФІЯ П. Д. ДЕМУЦЬКОГО¹⁾



I.

Родився я 1860 року, 26 лютого в с. Янишівці, Таращанського повіту в сем'ї сільського священика. Ріс і первоначальне учився дома і в своїй сільській церковній школі, котра тоді була на високому по тодішньому стані. Мій отець, котрий сам був наблюдателем церковних шкіл і любив дуже шкільне діло, добирав в своїй школі і додатніх учителів. Опріч грамоти в школі учили і співів і навіть із школярів був заснований хор, котрий виїздив співати і до других сіл співати служби Божі, а часами і на примітивні концерти, де співались і (світські?) пісні. Особливо хор розцвів був, коли на чолі його стали учителі та дячки Радзівський, Крижановський, Шпаковський. Цікава подробиця: в ту пору в Янишівці пробував Микола Віталієвич Лисенко, котрий був мировим посередником в Кривицькій волості (батько його на ту пору займав посаду предводителя дворянства в Таращі).

На хорові виїзди з великою охотою приставав і я, хотя ж сам не співав. Мало пам'ятаю я з того репертуару. Пригадую тільки, що мій отець, що мав чудового баса, брав участь в виконанню trio: «Гуде вітер вельми в полі» і в піснях (sic), «А вже ж третій вечір, як дівчину бачив».

Особливо любив я церковні співи і завжди ходив на вечерню, де мою жажду співу задовольвало виконання мого батька на стихирях на Господи воззвах на гласи. Я тепер страшенно жалію, що я тоді не заучив і не позаписував, але я думав, що то мотиви єсть обще достояніє; тимчасом тепер я уже нігде не можу здобути їх. Сам я не мав ні голосу, ні слуху і участі в співах не приймав, аж поки не поступив в науку в подольську бурсу. Тут у мене показався був і голосок (дискант невисокий) і мене обрано було до братського академічного хору. Я страшенно хотів співати, але боявся жити помеж школярами в общежитті, да і старший брат мій був проти того, бо знав, що там школярі не дуже усердно учили свою шкільну науку.

Жив я, коли поступив в подольську бурсу, в Києві на квартирі у Левіцької на Почаївській вулиці, що була братським «подворьем», а рядом був корпус, де жили академічні півчі, і я часто бував на співах. Нотній грамоті я разом зо всіма учився по обіходу і, по правді

1) Ми подаємо тут дві редакції автобіографії П. Д. Демуцького. Перша — на жаль шановний небіжчик не докінчив її — має особливий інтерес, бо П. Д. Демуцький спинається там на часах свого дитинства, коли формувалася його вдача й зароджувався нахил до тої діяльності, що згодом стала справою цілого життя його. Цей фрагмент публікується з ласки У. Д. Демуцької, вдови небіжчика. Друга автобіографія з реєстром друкованих та готових до друку праць досить стисле curriculum vitae, написане пізніш од першого фрагмента для урядової потреби.

Редакція, публікуючи ці матеріали, як цінні дані до біографії шановного і відданого своїй праці діяча української музичної етнографії, додержала всіх особливостей стилю небіжчика і змінила тільки правопис оригіналу на академічний. Ред. [Редактори «Етнографічного вістника» — акад. Андрій Лобода і Віктор Петров. — Тут і далі в квадратних дужках подано примітки упорядника теперішнього видання Олександра Савчука. Вихідні відомості та загальні зауваги до матеріалів, поданих у додатках, див. в розділі «Примітки». В круглих дужках — зауваження редакторів оригінальних видань].

ПОРФИРІЙ ДЕМУЦЬКИЙ^[1]



Біографічні відомості про покійного члена Етнографічної Комісії Української Академії Наук Порфирія Демуцького подав С. Барик²⁾; їх доповнюють матеріали, видрукувані в одній книжці Етнографічного Вістника.

Характеристика й оцінка діяльності небіжчика, яку дав названий автор, відповідає громадській opinio, оскільки вона мені відома, і виявляє її; висловлена через поширений орган, ця оцінка, певно, досі, увійшла в круг уявлень тих, хто безпосередньо не був знайомий з цією діяльністю, отже мені представляється доцільним в цьому нарисі виходити в кількох основних точках з суджень, які вже утвердилися, і в міру свого знання їх розвивати, а почасти внести поправки.

Властиво з біографії має найбільшу вагу той основний факт, що П. Д. Демуцький, народжений заслуженою славою на музичному полі, був лікар, — не тільки з освіти, але й як практик, хоч фахом в розумінні джерела засобів існування ця практика стала для нього тільки в останні десять літ життя, коли він з села переїхав у Київ (втім і тут, не вважаючи на свою матеріальну руїну, П. Д. зостався в ґрунті своєї професійної діяльності філантропом).

Місце П. Демуцького в науці й мистецтві С. Барик означає так: «Не спеціаліст-етнограф, дилетант, але такий, ...що межує із справжнім науковим робітником у цій галузі. Коли-б у нього була спеціальна музична освіта, то з нього ми мали-б першорядного етнографа, першорядного висококультурного українського музичного діяча».

Означення «дилетант» має неоднаковий сенс в залежності від того, хто до кого і з якого погляду його прикладає. Для кого лікар, хоч-би й визначний, але тільки в своєму районі, принципіально є величина менша, ніж діяч мистецтва, в очах того дилетантська музична діяльність лікаря багато збільшує повагу до нього і, коли ця діяльність визначна, то навіть застує основну професійну його діяльність настільки, що стає зовсім неінтересним, яка саме основна спеціальність діяча, що вславився на музичному полі; або коли це обходить, то тільки з того погляду, щоб зложити поняття про те, в якій мірі основна робота, — що розцінюється, в істоті, як досадна околичність, — перешкоджала служенню вищому

1) [«Етнографічний вісник» за 1928 р. під № 5 відкривався наступним повідомленням-некрологом: «Етнографія минулого року зазнала кілька невіджалуваних утрат: з рядів українських етнографів вибули видатні діячі — Порфир Данилович Демуцький, Данило Михайлович Щербаківський та Орест Маркелович Янович, а в Росії помер авторитетний дослідник, старший етнограф Російської Академії Наук Лев Яковлевич Штернберг. Кожен із небіжчиків віддано працював на своїй ділянці, до самої смерті не кидаючи роботи; одного з них — Д. М. Щербаківського — смерть застала у розквіті наукової діяльності. Їхній світлій пам'яті Редакція «Етнографічного вістника» присвячує меморіальні статті в цьому числі часопису». — О. С.]

2) С. Барик, Порфир Данилович Демуцький (життя й діяльність). Життя й Революція, 1927, № 7–8, Київ. [Подаємо цю працю в нашому виданні на с. 186–190. — О. С.]

Въ Четверъ частный, во. че. ру. бышу, со. свѣтъ. жьды со. тво. ри - ша.
 Въ Четверъ частый, во. че. ру. бышу, со. свѣтъ. жьды со. тво. ри - ша.
 Въ Четверъ частый, во. че. ру. бышу, со. свѣтъ. жьды со. тво. ри - ша.

Царю Христе, Боже милый!
 Ты въ Вараку, полюбилый!
 Въ четверть частый—вечеру бышу,
 Сонять жьды со. тво. ри - ша.
 Сонуть жьды поладаны,
 Жь бы мы Христа споймали:
 Вить намъ авось усталые,
 Царюжь Си намъ называе,
 А въ насъ Царя нова иного,
 Тьвоко Кесаря одного!
 Царюжь си намъ поладиле,
 А Иуда до нихъ тайно тече,
 А принаши, жьдымъ рече:
 „Що ми дѣло? Продамъ Иого,
 Во я сежь ученикъ Иого!
 „Тридцать ербронникъвъ домо,
 Тридцать ербронникъвъ домо,
 Тыдымъ ты намъ
 Продай Иого!“
 А Иуда, ашамышино,
 Серце свое розсаяшино,
 Въ ербронныи продавъ Христа,
 Самъ побурея своего царствя,
 А вить Христось, хльбъ розломанъ,
 Учоникамъ усомъ розданъ,
 Въ сльбъ умочиле—Иуди данъ!
 Во вить мене жьдымъ продать.
 Рече Христось учашу—

№ 5. Христу на крести.

Поладана поладана вить ладныма
 Прохора Завертова (Пунинъ, Таранъ,
 пок.).

Andante.
 Ой на го - ри, да го - ри, на го - ри на - со - ний,
 такъ е. го. лѣть. Свѣ - омъ. тель, да кре - сти. прѣ - бы - тый.

Ой на гори, на гори,
 На гори высокой,
 Тамъ стоитъ Спаситель,
 На престои прѣобитый...
 Ой, Боже нашъ, Панае!
 Про шо торимъшь рамы
 Черель нашу (?) добру волю
 Стучимъ врозь въ водоу!
 Ты, грешныи ахтыи,
 Грѣхыма набутии,
 Обрамивъ ешь баланону
 Ась у боу раму.
 Ты, грешныи, кабей!
 Пѣды—сповѣдай,
 Пазрен до покуты!
 Можешь въ леба буты.
 Ты, грешныи, кабей!
 Перестань грѣшати:
 Можешь въ свѣти жьты,
 „Д сповѣдъ на болей,
 О грѣхахъ на дабей!
 Въ розсоялахъ проливныхъ,
 Грѣшати по полавовъ...“
 Можо, члониче,
 Покута отрамата...
 Ангожь тебе видречеться,
 Самъ будешь просянтий,
 Ангожь пророчное,
 Въ бикъ fogo тораше,
 Страшныма еудомъ устрамаво
 Душу навождо.
 Жькъ навождъ дрозь
 Съ темного лѣсу,
 Жькъ навождъ въ огонь вичный
 На душу грешну,
 Щей скажутъ пылаты
 Грѣного утруку,
 За розсояни неого свѣта
 Паздохуть фрасутику.
 Охъ, Боже, Боже ми!
 Страшна смерть на дожи;
 Нобравомъ душа грѣшнѣвъ,
 Шо в абутишь по жене!



Іл. 11. Родина П. Д. Демуцького. Зліва направо: Данило Порфирівич Демуцький, Устинія Данилівна Яневська-Демуцька, Порфирій Данилович Демуцький. Світлина бл. 1910 р. З фондів кімнати-музею Уманського обласного музичного училища ім. П. Д. Демуцького



Іл. 12. Родина Демуцьких в колі друзів. Друга зліва У. Д. Яневська-Демуцька, третій зліва — П. Д. Демуцький. Охматів. Світлина 1910-х рр. З фондів кімнати-музею Уманського обласного музичного училища ім. П. Д. Демуцького

ПОКАЖЧИКИ



П. Д. ДЕМУЦЬКИЙ.

Бібліографічний покажчик¹⁾

І. ПРИЖИТТЄВІ НОТНІ ВИДАННЯ

1. *Демуцький П.* Лира й ийи мотивы / зібравъ в Кыйивщини П. Демуцький. — К. : Гл. складъ въ кн. и муз. магазинъ Леона Идзиковскаго (Нотопечатня и друкарня И. И. Чоколова), 1903. — VI, 58 с. з мал.
Збережено орфографію оригіналу.
2. *Демуцький П.* Народни украинські писни въ Кыйивщини / записавъ голосъ и слова П. Демуцький. — К. : Гл. складъ въ кн. и муз. магазинъ Леона Идзиковскаго (Нотопечатня и Типографія И. И. Чоколова), [1905–1907].
Ч. 1 : [№№ 1–125]. — [1905]. — XII, 68 с.
Ч. 2 : [№№ 126–253]. — [1907]. — С. 69–140.
Збережено орфографію оригіналу.
3. *Демуцький П.* Збирнык Народних Украинських Писень для народних хорив П. Демуцького. І-й десяток. — К. : (Друк. И. И. Чоколова), 1906. — 9 с. — Продається в кныгарни «Кыйивскои Старыны».
Збережено орфографію оригіналу.
4. *Демуцький П.* Перший десяток народніх українських пісень з репертуара Охматівського хора П. Демуцького. Для співу / муз. П. Демуцького. — К., 1906. — 8 с.
5. *Демуцький П.* Перший десяток народніх українських пісень з репертуара Охматівського хора П. Демуцького. — К. : Типо-литогр. и нотопечатня «И. И. Чоколов», [1917–1918]. — 8 с. — Склад в кныгарні видавництва «Час».
Збережено орфографію оригіналу.
6. *Демуцький П.* Другий десяток народніх українських пісень з репертуара Охматівського хора П. Демуцького. — К. : Типо-литогр. и нотопечатня «И. И. Чоколов», [1917–1918]. — 7 с. — Склад в кныгарні видавництва «Час».
Збережено орфографію оригіналу.
7. *Демуцький П.* Три українські пісні : Для народніх хорів : Голос народної пісні (1. Ще не вмерла Україна : Український гімн / слова [П. П.] Чубінського ; 2. Заповіт / слова Т. Шевченка ; 3. Наша дума, наша пісня / слова Т. Шевченка) / П. Демуцький. — К. : Вид-во Книгарні Є. Череповського ; (Типо-литогр. и нотопечатня «И. И. Чоколов»), 1918. — 4 с.
Збережено орфографію оригіналу.
8. *Демуцький П.* Літургія / П. Демуцький. — К. : [7-я Гостип.], 1922. — 16 с.
9. *Демуцький П.* Українські народні пісні. Примітиви. Вип. 1–2 / П. Демуцький. — [К. ; Х.], Книгоспілка, [1926].
Вип. 1 : № 1–10. — 11 с.
Вип. 2 : № 1–10. — 9 [1] с.
10. Концерти «Української республіканської капели». Серія 1. Підручне видання музичного відділу Міністерства мистецтв. — К. : Друк. «І. І. Чоколів», [1920-і рр.].
«Кант про Страшний суд».
11. *Демуцький П.* Чотири масові пісні на слова Т. Шевченка : (1. Червоний бенкет. 2. Чернець. 3. Наша дума, наша пісня. 4. 3 заповітів Тарасових) / П. Демуцький. — К. : Муз. т-во ім. Леонтовича. — 1926. — 8 с.
12. Раз-два : зб. пісень для військових, робітничих хорів / уложив Ф. Соболю. — Х. : Держвидав України, 1927. — 24 с.
«На городі верба рясна».

1) Уклад проф. П. О. Андрійчук.

ПОКАЖЧИК ПІСЕННИХ ТЕКСТІВ

ПІСЕННИКИ:

Буштинський — 127, 132–134

Дзюбаревича — 135, 137

Івановецький — 126, 130, 133

«Кам'янський Богогласник» — 34, 130, 132

Коритнянський — 126, 132–134

«Ліра і її мотиви», «Ліра та її мотиви», «Ліра і її мотиви», «Ліра і її мотиви» — 9–11, 13, 18, 23, 32–38, 41–43, 124–125, 131, 149, 159, 166, 171, 173, 178, 180, 185, 190–191, 212, 219, 266, 279, 281, 283, 285, 287–288

«Почаївський Богогласник» — 12–13, 15, 18, 21, 26–28, 30, 33–41, 55, 58, 106, 109, 125–135, 137–140, 145, 147–149, 151–152, 154–155, 173

Пряшівський — 126, 130, 132, 135

Радимненський — 126, 131

Шаришський — 126, 130–136, 138

«А Бог Адама створил рукама...», «А Богъ Адама створивъ рукама...» (див. також: *¹⁾«Адам і Єва», № 7) — 41, 59–60, 127, 292

«А ще в мирі являється...», «А ще в миръ являється...», «Аще в миръ являється...», № 46 — 48, 87, 110, 138, 154, 162

«А ще сонце не заходило...» — 110, 286, 290

«А щиголь маленький думає-гадає» — 29

«Адам і Єва», «Адамъ и Ева», № 7 (див. також: **«А Бог Адама створил рукама», **«А Богъ Адама створивъ рукама...») — 15, 47, 59–60, 143, 159, 173, 292

«Алексію», «Алексию», «Олексію», «Про Олексія Божого чоловіка», № 34 (див. також: **«Ой у Бога велькая сыла...») — 13, 15–16, 42, 48, 92–93, 152, 161, 292

«Ангели знизайтесь» — 35

«Ангелу Хранителю», «Ангелу Хранителю», № 21 (див. також: **«Ангель грѣшну душу пробуждає видъ сна...») — 47, 77–78, 147, 160, 292

«Ангель грѣшну душу пробуждає видъ сна...» (див. також: *»Ангелу Хранителю», № 21) — 77–78, 132

«Архангели з неба прийшли до Богородиці» — 41, 134

«Архангелу Гавриїлу», «Архангелу Гавриїлу», № 41 (див. також: **«Когда бѣ же я свій кинецъ вика знавъ...») — 48, 104, 153, 162, 174, 292

«Архистратигу Михаїлу», «Архистратигу Михаїлу», № 38 (див. також: **«Ой, когда конецъ вика и скончається...») — 15, 48, 98–100, 153, 162, 292

«Ахъ, ушли мои літа...», «Ахъ ушли мої літа...» (див. також: *«Об смертному часу», № 43) — 34–35, 106–107, 137, 292

«Б'ють пороги» — 178, 190

«Багач і Лазар», бібл. сюжет (див. також: «Лазар», № 50) — 16

«Балада из времен унии» — 21

«Безсмертнихъ тварей обладатель...» (див. також: *«Монашеський», № 9) — 62, 128

«Біда», «Біда», № 52 (див. також: **«Ой у яри глибокимъ стоявъ терень высокій...») — 48, 50, 122–123, 141, 156, 163, 174, 292

«Богородице, вірним обороно» — 137

«Богъ то веливъ, яко Богъ нашъ возопилъ естъ...», «Бог то велів, яко Бог наш, возопил естъ» (див. також: *«Михаїлу», № 37) — 41, 96–97, 136

«Боже ласкавий прийми плач» — 127

«Боже, зри мое смиренье!..», «Боже, зри мое смиренье!..», № 12 — 15, 42, 47, 65, 129, 144, 160, 292

«Болша нѣсть земнымъ обороно...» (див. також: «Миколаю Великому», № 22; «Про Миколая») — 132

«Большаго нїсть на землі трона», «Большъ его никтъ на земли трона хто схоще?..» (див. також: *«Миколаю Великому», № 22) — 30, 35, 78–79, 132

«Булы люде невірніи, воны вѣ Бога не вирьлы...» (див. також: *«Георгію», № 26) — 82, 134

«Варварі», «Варвари», № 27 (див. також: ** «Ох і зійшла зоря посеред моря», **«Охъ и зійшла зоря посередъ моря») — 15–16, 33, 47, 52, 83–84, 141, 150, 161, 292

«Варварі», «Варвари», № 29 (див. також: **«Покой, благодать, Ангелице Матъ») — 11, 15–16, 47, 52, 86, 141, 150, 161, 292

«Варваріи», «Варваріи», № 28 (див. також: «Тройцы Святой поклон даймо, Варвару

1) * — назва пісенного тексту; ** — ініціал відповідного пісенного тексту; № — порядковий номер пісенного тексту в збірці «Ліра і її мотиви». — О. С.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- Авдієвський А. Т. — 287
Авраам — 115, 117
Адам — 13, 15–16, 41–42, 47, 59–60, 127, 143, 149,
159, 173, 292
Адлер Л. — 45
Акайомова Н. О. — 270, 283
Андрійчук П. О. — 285
Анна Іоанівна — 38
Антонович В. Б. — 27
Архімович Л. Б. — 125, 130
- Багалій Д. І.** — 137
Бака А. — 125
Барабаш Я. — 169
Барвінський В. О. — 125–126
Бардинський (Бардійський, Бардиський) О. —
33, 35
Барик С. — 9–10, 166, 183, 186, 192, 195, 199, 205,
210, 280, 287–288
Баронч С. В. Ф. — 36
Безбородько О. А. — 29, 124
Безсонов П. О. — 12, 18–19, 21, 25, 30, 126,
133–139
Бенч-Шокало О. Г. — 288
Бережницький Г. С. — 169
Бетховен (Бетговен), Л. ван — 195
Бич-Лубенський К. М. — 29, 31
Бігдай Я. М. — 200, 210
Бігдаш (Бігдаш-Бігдашев) П. М. — 200
Білий В. В. — 166, 180, 280
Білокінь С. І. — 20
Бінецька — 169
Бобир А. М. — 287
Богданова О. В. — 7, 9, 11–13, 15, 17, 19, 21, 23, 25,
27, 29, 31–33, 35, 37, 39, 41–43, 125, 127, 129,
139, 279, 288
Богородиця — 15–16, 20–21, 25–26, 35, 37–38, 41,
132, 134, 137–138, 176
Бодянський О. М. — 18
Бойко В. Г. — 137
Бойко Юхим — див. Квітка К. В.
Болгарський А. Г. — 287
Бораківський (Бораківский) (інформант) — 36,
55, 142, 157, 159
Боржковський (Боржковский) В. В. — 23, 26–28,
132, 135–137
Братиця Павло (кобзар) — 24–25
Бріцина О. Ю. — 20
Брониченко (Броньченко) М. (лірник) — 11, 67,
73, 85, 87, 94–95, 145–146, 150, 152, 157–158,
160–161
Бублієнко — 172
Булат Т. П. — 33, 40, 128, 137
Буслаєв Ф. І. — 128, 138
- В'яземський П.** — 134, 136, 138
Вагановський С. — 36, 130, 133–136, 138
Варенцов В. Г. — 25, 127, 136
Васильченко К. — 269, 271, 283
Васильчук М. М. — 288
Вахнянин А. К. — 130
Вахромєєв В. О. — 128, 138
Вересай О. М. (кобзар) — 21–23, 136
Вернадський В. І — 124
Верховинець В. М. — 170, 197
Веселовський О. М. — 13
Ветухов (Ветухов) О. В. — 31
Витошинський (Витошинский) О. М. — 126
Вікторин Кость — див. Студинський К. Й.
Вікторук В. — 271, 283
Возняк (Voznjak M.) М. С. — 19, 25, 36–37,
126–138, 149
Вольф — 45
- Гайдай М.** — 200
Гебетнер — 45
Геращенко О. М. — 140, 279
Гершунин П. — 128
Глуценко М. — 11, 105, 108–110, 114, 154–155,
157, 162–163
Гнатюк В. М. — 11–12, 18–19, 23, 28, 31, 126–127,
129–138, 151
Гнатюк О. — 12, 126, 130
Головатий З. — 23, 28
Головацький (Головацкий) Я. Ф. — 18, 137
Гоминюк (Гомынюк) Ананий (лірник) — 23, 28
Горбач О. Т. — 28
Гордійчук М. Л. — 22, 125, 130, 286
Горленко В. П. — 19–20, 23–26, 28, 32, 135
Горленко Д. — 19
Горленко Л. — 19
Горленко Я. — 20
Горнбостель, Е. М. фон — 141
Горняткевич А. Д. — 28
Городовенко Н. Ф. — 196
Грабенко А. М. — див. Конощенко А. М.
Грабович О. — 27
Грабовський С. — 274, 283
Гримальський — 172
Грица С. Й. — 12, 14, 20, 27, 40–43
Грінченко М. О. — 23, 33, 166, 184, 280, 282, 288
Грушевська К. М. — 19
Грушевський М. С. — 18, 42, 126–127, 134, 139
Гулак-Артемівський С. С. — 172
Гулька Прохір (лірник) — 11, 81, 83, 90, 96, 148,
150–151, 157, 161
Гутхейль А. — 45

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Умовні скорочення

губ. — губернія, губернський
м. — місто
мч. — містечко
обл. — область
пов. — повіт, повітове
р. — ріка

р-н — район
с. — село
сел. — селище
смт — селище міського типу
суч. — сучасний
у. — уезд, уѣзд

- Австро-Угорщина (Австро-Угорська імперія) — 28
Андріївський спуск — 189
Баштечки, нині с. Жашківський р-ну Черкаської обл. — 269, 283
Белоруссия — див. Білорусія
Бердичів, м., райцентр Житомирської обл. — 37, 288
Бердичівський р-н Житомирської обл. — 27
Біла Церква, смт, райцентр Київської обл. — 178, 188
Білгородська обл. — 32
Білорусь (Белоруссия) — 12, 37, 126, 128–129, 131, 133
Бобрік, с. Гадяцького р-ну Полтавської обл. — 14
Бобринський пов. Мінської губ. — 21
Богатирка (Богатырка), с. Таращанського пов. Київської губ., нині частина с. Іванівка Ставищенського р-ну Київської обл. — 68, 71, 119, 121, 145–146, 156, 158, 160, 163, 169
Богатырка, с. — див. Богатирка, с.
Бойківське Підгір'я, геогр. тер. України — 23
Браславець, мч. — Брацлав, смт
Братислава (Bratislava), м. (Словаччина) — 126–127, 130
Брацлав (Браславець), пов. мч. Подільської губ., нині смт Немирівського р-ну Вінницької обл. — 122
Брацлавщина — 27
Бродівський р-н Львівської обл. — 130
Бузівка, с. — див. Бузівка, с.
Бузівка (Бузівка), с. Таращанського пов. Київської губ., нині с. Жашківського р-ну Черкаської обл. — 54, 57, 81, 90, 104, 110, 142–143, 148, 151, 153, 157, 159, 161–162
Буцацький пов. Тарнопольського воєводства (Польща) — 23, 28, 129
Бучач (Бучпіль), м., райцентр Тернопільської обл. — 28, 32
Бучпіль (лебійською мовою), м. — див. Бучач, м.
Валківський р-н Харківської обл. — 141
Варшава (Warszawa), м. (Польща) — 36, 41, 126, 129, 131, 133, 135, 137–138, 291
Васильків (Васильків), пов. мч Київської губ., нині смт, райцентр Київської обл. — 28, 122
Васильківський (Васильковський) пов. Київської губ. — 143, 153, 157–159, 162
Васильків, мч. — див. Васильків, смт
Васильковський пов. — див. Васильківський пов.
Веймар (Weimar), м. (Німеччина) — 35, 127, 131, 149
Великорусь — 198
Виноград (Виноградъ), м. Звенигородського пов. Київської губ., нині с. Лисянського р-ну Черкаської обл. — 77, 147, 158, 160
Відень (Wien), м. (Австрія) — 35, 127–128, 131, 149
Вінниччина — 26
Вкраїна — див. Україна
Волинська (Волинская) губ. — 20
Волинь (Wołyń), іст.-етногр. тер. України — 20–21, 24–25, 38, 131, 210
Волинская губ. — див. Волинська губ.
Вороне, с. Жашківського р-ну Київської обл. — 178
Воронежская губ. — див. Воронізька губ.
Вороніжчина — 30
Воронізька (Воронежская) губ. — 30, 32
Вроцлав (Wrocław), м. (Польща) — 24, 127, 131
Виноградъ, м. — див. Виноград, м.
Галицкая Русь — див. Галицька Русь
Галицька Русь (Галицкая Русь), іст.-етногр. тер. України — 137
Галичина, іст.-етногр. тер. України (див. також: Східна Галичина) — 37–38, 41, 125, 129, 132, 136, 138, 170, 178, 180, 185, 187, 191, 200, 215
Глинка (Глынка), с. Таращанського пов. Київської губ., нині с. Нагірна Жашківського р-ну Черкаської обл. — 56, 69, 78, 142, 146–147, 157–160
Глынка, с. — див. Глинка, с.
Городечко¹⁾, мч. — 288
Гродно, м. (Білорусь) — 41
Гумань, мч. — див. Умань, м.
Гуцульщина, іст.-етногр. тер. України — 211
Гуцинци, с. Вінницького р-ну Вінницької обл. — 27

1) З контексту не зрозуміло, про який населений пункт йдеться. — О. С.